

NÄKEMYKSIÄ**DEMOKRATIAA ”TÄPLITTÄMÄLLÄ”:
DOTMOCRACY-PROSESSI KAHESSA
DELIBERATIIVISESSA FOORUMISSA¹****Harri Raisio & Juha Lindell*****Johdanto**

Demokratiateorioiden kentällä on tapahtunut vahva deliberatiivisen² demokratiateorian esiintulo (ks. Dryzek 2010). Kyseessä on teoria, joka painottaa kansalaisten yhtäläistä mahdollisuutta osallistua laaja-alaiseen ja monipuoliseen julkiseen keskusteluun, harkintaan ja punnintaan osana yhteiskunnallisia päätöksentekoprosesseja. Puhutaan siirtymästä kohti keskustelua korostavaa demokratiaa (Chambers 2003). Deliberatiivisen demokratiateorian rinnalla on kehittynyt lukuisa joukko erilaisia deliberatiivisia foorumeita (eng. mini-public). Näistä tunnetuimpia ovat kansalaisraadit, world café -tilaisuudet, konsensuskonferenssit, deliberatiiviset mielipidemittaukset ja 2000-luvun kuntalaiskuulemiset (ks. Fung 2003). Näitä foorumeita yhdistää tavoite vastata deliberatiivisen demokratiateorian vaikeasti saavutettavissa oleviin normatiivisiin vaateisiin eli edustavuuteen, deliberatiivisuuteen sekä vaikuttavuuteen (Carson & Hartz-Karp 2005).

Deliberatiivisten foorumien toteuttaminen sisältää lukuisia haasteita (ks. Raisio & Vartiainen 2011). Usein mainittuja ovat edustavuuden toteutuminen erityisesti marginaaliryhmien kohdalla (Clifford 2012), vallankäytön ja ryhmäpolarisaation³ vähentäminen (Sanders

---

* Harri Raisio on sosiaali- ja terveyshallintotieteen tutkijatohtori Vaasan yliopistossa. *Email: harri.raisio@uva.fi*, Juha Lindell on sosiaali- ja terveyshallintotieteen projektitutkija Vaasan yliopistossa. *Email: juha.lindell@uva.fi*

1997; Sunstein 2003) sekä mikrotason deliberaation siirtäminen makrotasolle (Friedman 2006). Tässä puheenvuorossa ei keskitytä näihin fundamentaalsiin haasteisiin, vaan nostetaan esiin teknisempi haaste, minkä poikkeuksetta kaikki deliberatiivisten foorumeiden toteuttajat tulevat työssään kohtaamaan. Kysymys on siitä, *kuinka deliberatiivisissa foorumeissa saadaan käytettävissä olevan ajan puitteissa tehtyä kollektiivisia päätöksiä, toisin sanoen kuinka monipuoliset ja laaja-alaiset pienryhmäkeskustelut saadaan integroitua koko osallistujajoukon yhteiseksi näkemykseksi* (Nabatchi 2012).

Kollektiivisen päätöksenteon haaste näyttäytyy erilaisena eri deliberatiivisissa foorumeissa. Kansalaisraatien kaltaisissa foorumeissa – joissa osallistujamäärä pysyy pienenä, mutta joissa tavoitteena on tuottaa yhteinen kirjallinen julkilausuma – haasteena on päättää kuinka valita julkilausumaan kirjattavat asiat pienryhmissä kehitettyjen lukuisten vaihtoehtojen joukosta. Toisaalta osallistujamääriltään suuremmissa foorumeissa, kuten world café -tilaisuuksissa, haasteena on yhdistää kollektiivisen päätöksenteon tavoite foorumeiden suurempaan osallistujamäärään ja käytettävissä olevaan vähäiseen aikaan. Vaikka lähtökohdat ovat erilaiset, esitetään tässä puheenvuorossa Kanadassa kehitetyn Dotmocracy-prosessin⁴ tarjoavan yhden mahdollisen keinon tämän haasteen käsittelyyn. Seuraavaksi esitellään kyseinen Dotmocracy-prosessi ja reflektoidaan sitä kahden konkreettisen esimerkin kautta. Nämä ovat syksyllä 2012 toteutettu maahanmuuttajien kansalaisraati sekä alkuvuodesta 2013 toteutettu opiskelijoiden world café -tilaisuus.

Dotmocracy – mitä se on?

Dotmocracy-prosessi on määriteltävissä päätöksentekotyökaluksi, joka on läpinäkyvä, kaikille yhtäläiset mahdollisuudet luova ja ennen kaikkea osallistava (Diceman 2010, 1). Se pohjautuu monille osallisuustehtiikan parissa toimivalle tuttuun multi-voting -metodiikkaan, jossa osallistujilla on käytössä rajattu määrä ääniä – usein täplätarroja – joilla he voivat äänestää haluamiansa vaihtoehtoja. Tähän liittyy kuitenkin lukuisia metodisia ongelmia (emt. 47–48). Koska ääniä on käytössä rajallinen määrä, tulee osallistujien käydä ennen äänestyspäätöstään kaikki vaihtoehdot tarkkaan läpi. Äänestysvaihtoehtojen kasvaessa suureksi

tulee tästä työstä hankalaa. Ongelmallista on myös se, että äänestystulos ei tule kertomaan kuinka äänet todellisuudessa jakautuvat; osallistujalla on mahdollisuus käyttää useampi kuin yksi ääni yhteen vaihtoehtoon. Äänestystulos kertoo vain tärkeysjärjestyksen, mutta siinä ei tule ilmi sitä kuinka osallistujat suhtautuvat kuhunkin vaihtoehtoon; kuka on puolesta, kuka vastaan ja kuka ei osaa ottaa kantaa. Lisäksi multi-voting -metodiikan käyttö muodostaa usein teknisen prosessin, joka ei mahdollista osallistujille eri vaihtoehtojen kommentointia, esimerkiksi kirjaamalla vaihtoehtoihin liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia.

Dotmocracy-prosessi on suunniteltu vastaamaan edellä esitettyihin metodisiin ongelmiin. Prosessin keskiössä on Dotmocracy-lomake⁵, jota on mahdollista hyödyntää erilaisissa dialogisissa ja deliberatiivissa tilaisuuksissa. Se soveltuu niin perinteisiin kokouksiin ja kuntalaiskuulemisiin kuin myös vaativampiin kansalaisraateihin ja world café -tilaisuuksiin. Ihanteellista olisi, että prosessiin liittyisi ennen lomakkeiden täyttämistä mahdollisuus käydä keskustelua ja saada tietoa käsittelystä temasta. Kuvassa 1 on esitettynä yksi mahdollinen Dotmocracy-lomake. Se sisältää tilan idean kirjaamiselle, äänestysasteikon ja tilan kirjoittaa ideaan liittyviä vahvuuksia ja mahdollisuuksia sekä heikkouksia ja haasteista. Lomakkeessa on myös varattu tila allekirjoituksille.

Kuva 1. Esimerkki Dotmocracy-lomakkeesta.

Dotmocracy-prosessin säännöt ovat yksinkertaiset (Diceman 2010, 15). Jokainen osallistuja voi täyttää kustakin esillä olevasta lomakkeesta vain yhden täplän. Sen varmistamiseksi, että kukaan ei täytä ylimääräisiä täpliä, tulee kunkin osallistujan allekirjoittaa täyttämänsä lomake. Osallistujat saavat täyttää niin monta lomaketta kuin kokevat tarpeelliseksi. Kaikki saavat kommentoida esillä olevia ideoita, mutta niihin ei saa tehdä muutoksia enää sen jälkeen kun lomake on kiinnitetty seinälle. Kommentointi tapahtuu vain sille varattuun tilaan. Prosessien vetäjien tehtävänä on vastata tulosten esittämisestä, mutta heidän tulee pysyä kaikin tavoin neutraaleina.

Dotmocracy-prosessin vahvuutena on nähtävissä ensinnäkin se, että osallistujat saavat pääasiallisesti päättää äänestettävistä ideoista itse. Osallistujat eivät siis toimi kuten perinteisessä äänestystilanteessa, jossa vaihtoehdot on valittu jo valmiiksi. Lisäksi osallistujien kommentoimissa eri ideoita, syntyy tuloksena enemmän kuin pelkkä määrällinen äänestystulos. On tärkeää huomata, että kirjoitetut kommentit eivät ole fasilitaattoreiden kirjaamia, vaan osallistujien itsensä kirjoittamia. Tämä varmistaa sen, että osallistujat saavat kirjoittaa näkemyksensä omin sanoin, ja että kaikkien näkemykset tulevat kirjatuiksi. Prosessi on myös helppokäyttöinen ja halpa. Verrattuna esimerkiksi elektronisiin äänestystyökaluihin, joita käytetään muun muassa amerikkalaisissa 2000-luvun kuntalaiskuulemisissa⁶, on paperisen lomakkeen käyttö hyvin kustannustehokasta (emt. 7–9). Dotmocracy-prosessia havainnollistetaan seuraavassa luvussa konkreettisten esimerkkien kautta.

Kokemuksia Dotmocracy-prosesseista

Suomessa on lähdetty toteuttamaan deliberatiivisia foorumeita laajemmalla mittakaavalla vasta viime vuosina (ks. Vartiainen & Raisio 2012). Nämä ovat olleet pääosin kansalaisraateja (ks. Crosby & Nethercut 2005) ja world café -tilaisuuksia (ks. Carson 2011). Kansalaisraadeissa keskimäärin 12–24 henkilön edustava ryhmä on kokoontunut noin kolmeksi päiväksi käsittelemään vaikeita yhteiskunnallisia asioita, kuten ikäihmisten hyvää elämää, tuulivoimaa tai kuntakaavoitusta. Kansalaisraadien aikana osallistujat ovat käyneet fasilitoituja pienryhmäkes-

kusteluja ja keskusteluja koko ryhmän kesken sekä kuulleet asiantuntijoita. Kansalaisraatien tuloksina syntyneet julkilausumat on pyritty viemään osaksi päätöksentekoa. World café -tilaisuudet ovat puolestaan olleet osallistujamääriltään suurempia, mutta kestoltaan lyhyempiä. Esimerkiksi Vaasassa keväällä 2012 toteutettu yhden illan kestänyt maahanmuuttajien world café -tilaisuus keräsi yhteen yli 60 osallistujaa (Sjöström & Mertaniemi 2012). World café -tilaisuuksissa tavoitteena on luoda kahvilamainen mukava keskusteluympäristö. Keskusteluja käydään kierroksittain vaihtuvissa pienryhmissä. Ryhmissä fasilitaattorit kirjaavat ylös keskusteluja, jotka tilaisuuden järjestäjät kokoavat myöhemmin yhteen. Muistiinpanoista tehdyt raportit esitellään relevantteille päätöksentekijöille.

Dotmocracy-prosessia on käytetty osana kahta suomalaista deliberatiivista foorumia; syksyllä 2012 maahanmuuttajien kansalaisraadissa ja alkuvuodesta 2013 Vaasan yliopiston opiskelijoiden world café -tilaisuudessa. Yhtenä tarkoituksena oli testata Dotmocracy-prosessin mahdollisuutta tehostaa ajankäyttöä sekä tehdä fasilitaattorin roolia puolettomammaksi. Tämä siksi, että toteutetuissa kansalaisraadeissa kollektiivinen päätöksenteko on vienyt odotettua enemmän aikaa ja aikataulu on tämän vuoksi usein pettänyt. World café -tilaisuuksissa puolestaan keskustelujen koonnit ovat olleet fasilitaattoreiden varassa, jolloin ne eivät ole aina välttämättä täysin heijastaneet käytyjä keskusteluja.

Dotmocracy-prosessi maahanmuuttajien kansalaisraadissa

Maahanmuuttajien kansalaisraati toteutettiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoiman Solid Voice -hankkeen osana Vaasassa syksyllä 2012 (Mertaniemi & Sjöström 2012). Raadin tavoitteena oli osallistaa maahanmuuttajia Vaasan kaupungin päätöksentekoon heille itselleen tärkeissä asioissa. Maahanmuuttajien kansalaisraati toteutettiin neljänä iltana 3.-4.10. ja 8.-9.10.2012 (klo. 17.00–20.30). Raatipäivien aikana raadin 22 osallistujaa kävivät fasilitoituja pienryhmäkeskusteluja ja keskusteluja koko ryhmässä, kuulivat ja tenttasivat kuutta asiantuntijaa sekä laativat 11-kohtaisen julkilausuman. Raatilaiset luovuttivat julkilausuman Vaasan kaupungin edustajille erillisessä tie-

dotustilaisuudessa 24.10.2012. Kansalaisraadin tuloksia on tarkoituksena käyttää maahanmuuttajien kotoutumista ja integraatiota tukevien palveluiden kehittämiseen alueellisesti ja kansallisesti.

Dotmocracy-prosessi järjestettiin raadin kolmantena päivänä. Tuolloin raatilaiset olivat jo kuulleet asiantuntijoita ja käyneet alustavia pienryhmäkeskusteluja. Dotmocracy-prosessin tarkoituksena oli kerätä ideoita raadin viimeisenä päivänä laadittavan julkilausuman pohjaksi. Raatilaiset aloittivat prosessin kolmessa fasilitoidussa pienryhmässä. Kullekin ryhmälle jaettiin kymmenen tyhjää Dotmocracy-lomaketta. Raatilaiset kävivät keskusteluja noin puoleltoista tunnin ajan. Kansalaisraadin vetäjinä toimineet henkilöt kiinnittivät lomakkeita seinälle sitä mukaan kun niitä valmistui. Pienryhmäkeskustelujen päätyttyä raatilaiset olivat kehittäneet yhteensä 24 erilaista ideaa. Tämän jälkeen kansalaisraadin osallistujilla oli noin puoli tuntia aikaa käydä läpi lomakkeita; omassa tahdissaan ja mukavassa ilmapiirissä. Raatilaiset ”täplittivät” mielipiteensä, kirjoittivat runsaasti kommentteja ja selkeästi nauttivat prosessista. Sen jälkeen kun viimeisetkin raatilaiset olivat saaneet ilmaistua mielipiteensä, kokosivat raadin vetäjät lomakkeet. He laskivat tulokset ja kirjasivat kommentit sanasta sanaa. Tämä yhteenveto jaettiin osallistujille heti seuraavan päivän aluksi julkilausuman laadinnan pohjaksi.

Kuva 2. Dotmocracy-prosessi maahanmuuttajien kansalaisraadissa.

Kuinka konsensus sitten näyttäytyi Dotmocracy-lomakkeissa. Ensinnäkin lomakkeista oli helppo löytää eniten hyväksyntää saaneet ideat. Esimerkiksi kaikki raatilaiset näkivät erittäin tärkeäksi maahanmuuttajaneuvoston rakentamisen⁷. Tämä nousi loppujen lopuksi raadin julkilausuman keskeisimmäksi ehdotukseksi. Myös maahanmuuttajien laajempi osallistaminen palveluiden tuottamiseen⁸ sai raatilaisten jakamattoman hyväksynnän. Vastaavasti lomakkeista oli vaivatonta löytää eniten hajontaa aiheuttaneet ideat. Erityisesti ideat lain muuttamisesta siten, että Suomessa syntyvät maahanmuuttajalapsset saisivat automaattisesti Suomen kansalaisuuden; että yrityksiä kannustettaisiin palkkaamaan maahanmuuttajia verovähennysten avulla ja, että kaikkia uskontoja tuettaisiin taloudellisesti, aiheuttivat mielipiteiden jakaantumista. Näistä mikään ei tullut kirjatuksi julkilausumaan. Esimerkiksi verovähennysten myöntäminen maahanmuuttajia palkkaaville yrityksille koettiin diskriminoivana toimintamallina. Uskontoa ei puolestaan koettu sellaisena teemana, johon raadin tulisi ottaa julkilausumassaan kantaa.

Dotmocracy-prosessista huolimatta kansalaisraadun aikataulu ei pysynyt täysin sovitussa. Maahanmuuttajataustaisten raatilaisten intohimoinen argumentointi ja vilkas dialogi yllättivät raadin kokeneet vetäjät. On kuitenkin selvää, että ilman Dotmocracy-prosessia raadin julkilausuman laadinnasta olisi tullut erittäin ongelmallista. Nyt pohjalla oli prosessin myötä syntynyt konsensuskseen pohjautuva näkemys siitä, mitä julkilausuman tulisi sisältää. Ilman tätä fasilitointi olisi ollut kokeneellekin vetäjällä liian suuri haaste. Dotmocracy-prosessin voi näin ollen todeta olleen toimiva ja tärkeä osa maahanmuuttajien kansalaisraatia. Se mahdollisti kaikkien osallistumisen ja se tehosti ajankäyttöä luoden hyvän pohjan raadin viimeisen päivän työskentelyille.

Dotmocracy-prosessi opiskelijoiden world café -tilaisuudessa

Vaasan yliopistossa järjestettiin 30.1.2013 opiskelijoiden world café -tilaisuus. Tilaisuus järjestettiin opintojaksolla ”Hyvinvointipalvelut uudistuvassa toimintaympäristössä”. Järjestäjänä toimi sosiaali- ja terveyshallintotieteen henkilökunta ja osallistujina hallintotieteenalan ensimmäisen vuoden opiskelijat. Tilaisuudella oli kahdenlaiset tavoit-

teet. Ensinnäkin tilaisuudella pyrittiin vastaamaan opiskelijoiden esittämiin toiveisiin vuorovaikutteisemmista opetusmetodeista. Toisena tavoitteena oli pilotoida edelleen kehitettyä world café -mallia. Kyseistä deliberatiivista mallia tullaan soveltamaan myöhemmin Koneen Säätiön rahoittamassa kaksivuotisessa (2013–2014) tutkimushankkeessa ”Eutanasia yhteiskunnan päätöksentekoprosesseissa: Metadeliberaatiota oikeudesta hyväksyä tai kieltää avustettu kuolema Suomessa”.

Kehittyneemmässä world café -mallissa yhdistyy kolmen eri osallisuusmallin piirteitä (Carson 2012). Modifioitu malli sisältää jo edellä esitetyt tavanomaisen world café -mallin keskeiset piirteet. Toisena hyödynnettävänä mallina on amerikkalainen National Issues Forum⁹. Tämän keskeinen piirre on järjestettyihin keskusteluihin osallistuville henkilöille jaettava tietopaketti. Tietopaketin tarkoituksena on antaa tietoa käsiteltävästä teemasta ja siihen liittyvistä eri ratkaisuvaihtoehdoista mahdollisimman tasapuolisesti. Kolmanneksi modifioitu malli hyödyntää Dotmocracy-prosessia. Työkalu edesauttaa priorisoimaan world café -tilaisuudessa käytyjen keskustelujen tulokset kollektiiviseksi päätöksiksi. Kirjallisen tai suullisen tietopaketin lisääminen deliberation tueksi sekä dotmocracy-prosessin hyödyntäminen päätöksenteon välineenä lisäävät merkittäväällä tavalla tavanomaisen world café -mallin deliberatiivisuutta (ks. Carson & Hartz-Karp 2005).

World café -tilaisuus kesti yhteensä neljän oppitunnin ajan (klo. 12.30–15.45). Osallistujina oli 58 opiskelijaa. Osallistujat käsittelivät tilaisuudessa opintojakson teemaa eli hyvinvointipalveluita suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa. Tilaisuutta edelsi kurssiin sisältyneet vahvasti teoriapainotteiset luennot. Tämän vuoksi world café -tilaisuuteen kutsuttiin asiantuntijaesiintyjiksi kolme käytännön tasolla toimivaa henkilöä. He syvensivät keskusteluteemaa kolmen näkökulman kautta: 1. vammaispalvelut, 2. nuorten hyvinvointi ja 3. innovatiiviset palvelukonseptit. Asiantuntijaesitysten jälkeen osallistujilla oli vielä mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä. Tämän jälkeen osallistujat asettuivat heterogeenisiin pienryhmiin. Ryhmäläiset valitsivat keskuudestaan yhden henkilön, joka toimi pöydän isäntänä/emäntänä (ts. fasilitaattorina). Keskusteluja käytiin vaihtuvissa pienryhmissä yhteensä kolme kahdenkymmenen minuutin kierrosta. Kullakin kierroksella oli oma keskusteluteemansa. Tilaisuus päättyi Dotmocracy-prosessiin. Tilaisuuden järjestäjät olivat laatineet etukäteen 18 Dotmocracy-lomaketta liit-

tyen opintojakson keskeisiin teemoihin. Osallistujat saivat halutessaan täyttää pienryhmissä lisää lomakkeita. Näitä tuli täytetyksi yhteensä 21 kappaletta.

Dotmocracy-prosessi kesti noin puoli tuntia. Vaikka lomakkeita oli esillä suhteellisen suuri määrä, kävivät osallistujat aktiivisesti läpi ne kaikki, ”täplittäen” relevanteiksi kokevansa lomakkeet. He myös kirjoittivat lomakkeisiin aktiivisesti kommentteja (ks. kuva 3). Osallistujat kokivat world café -tilaisuuden kokonaisuudessaan hyvin positiiviseksi. Tämä näkyi niin pienryhmäkeskustelujen puheenvilinäissä kuin myös Dotmocracy-prosessiin käytetyssä aidossa pohdinnassa ja harkinnassa. Kun osallistujille esitettiin Dotmocracy-lomakkeessa väite, että ”Osallistuminen world café -tilaisuuteen oli mieluisa kokemus” ei heistä kukaan suhtautunut väitteeseen kielteisesti. Yksi osallistujista suhtautui väitteeseen neutraalisti, 24 osallistujaa oli väitteen kanssa osittain samaa mieltä ja 27 osallistujaa täysin samaa mieltä.

Kuva 3. Täytetty Dotmocracy-lomake opiskelijoiden world café -tilaisuudessa.

Täytetyistä Dotmocracy-lomakkeista on nähtävissä kollektiivinen huoli yhteisöllisyyden heikkenemisestä ja eriarvoisuuden lisääntymisestä Suomessa. Kukaan osallistujista ei esimerkiksi suhtautunut myönteisesti väitteeseen, että maamme yleinen ilmapiiri kannustaisi ihmisiä pitämään huolta paitsi itsestään myös kanssaihmisistä. Jopa 45 osallistujaa oli tästä väitteestä eri mieltä. Näkemyksenä oli, että ”individualismi kukoistaa”. Tämän vuoksi ei ollut yllättävää, että jopa 50 osallistujaa näki, että hyvinvointivaltion ongelmia tulisi ennaltaehkäistä yhteisöllisyyden tukemisen kautta. Lisäksi kaikki osallistujat suhtautuivat joko myönteisesti (48 kpl) tai neutraalisti (4kpl) tavoitteeseen nostaa erilaisuuden hyväksymistä yhteiskunnallisena asenteena. Tuki suomalaisen hyvinvointivaltion säilyttämiselle oli vahva, sillä osallistujista vain yksi ilmaisi hyväksyntänsä ihmisten välisen eriarvoisuuden kasvulle. Vahvasta yhteisöllisyyden kaipuusta huolimatta näkemyksissä korostui myös yksilön oma vastuu hyvinvoinnistaan. Vaikka 16 osallistujaa suhtautui yksilön oman vastuun lisäämiseen neutraalisti, suhtautui enemmistö osallistujista (33 kpl) asiaan myönteisesti.

World cafe -tilaisuuden osallistujat olivat myös hyvin yksimielisiä asiakaslähtöisyyden lisäämisestä sekä parempien osallistumismahdollisuuksien luomisesta sosiaali- ja terveydenhuollon toimikentällä. Esimerkiksi osallistujista 50 suhtautui positiivisesti sosiaali- ja terveystalveluiden asiakaslähtöisyyden vahvistamiseen (vain yksi oli osittain eri mieltä). Näkemyksenä oli, että ”asiakas on oman hoitonsa ja tarpeensa asiantuntija”. Haasteena puolestaan pohdittiin sitä, että koska asiakas ei kuitenkaan ole sosiaali- ja terveysalan ammattilainen, riittääkö hänellä tällöin tietämys? Osallistumismahdollisuuksien luomisessa korostui erityisesti vammaisten henkilöiden näkökulma. Jopa 53 osallistujaa oli sitä mieltä, että vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä tulee vahvistaa.

Keskustelu suomalaisesta hyvinvointivaltiosta ja sen tilasta jakoi osallistujien mielipiteitä. Ensinnäkin näkemykseen siitä, että suomalainen hyvinvointivaltio olisi kriisissä, otettiin kantaa hyvin tasaisesti. Osallistujista 18 uskoi hyvinvointivaltion olevan jollakin tasolla kriisissä. Vastaavasti 18 oli tästä hyvinvointivaltion kriisitilasta eri mieltä. Neutraalisti asiaan suhtautui 13 osallistujaa. Enemmistö osallistujista koki suomalaisen hyvinvointivaltion vielä hintansa arvoiseksi. Epäilystä hyvinvointivaltion tulevaisuudesta herätti kuitenkin sen mahdollinen

hinnannousu; mistä tällöin saadaan rahat tai mistä karsitaan? Myös usko meneillään olevaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistukseen näyttäytyi heikkona. Vain kaksi osallistujaa uskoi, että uudistus tulisi onnistumaan tavoitteissaan. Tätä selittänee se, että vain kymmenen osallistujaa uskoi Suomeen saatavan paremmat sosiaali- ja terveysterveyst palvelut rakentamalla suurempia kuntayksiköitä, kun vastaavasti 51 osallistujaa suhtautui positiivisesti väitteeseen, että sosiaali- ja terveysterveyst palvelut on tärkeä tuottaa lähellä ihmistä.

Lopuksi

Laadukkaiden deliberatiivisten keskustelufoorumien järjestäminen on aina haastavaa. Erityinen haaste kohdistuu deliberaatioon keskeisesti liittyvään päätöksenteko-ulottuvuuteen. Deliberaatio kun ei ole pelkkää dialogia, vaan tavoitteena on päätyä jonkin tasoiseen kollektiiviseen lopputulemaan. Jos aikaa on käytettävissä vähän, jos osallistujia on suuri joukko tai jos käsiteltävä teema on harvinaisen monimutkainen ja arvosidonnainen, tulee foorumissa käytyjen keskustelujen integroimisesta koko osallistujajoukon yhteiseksi näkemykseksi haaste kokeneemmallekin fasilitaattorille.

Positiivista on kuitenkin se, että ympäri maailmaa kehitetään jatkuvasti erilaisia innovaatioita, joilla pyritään edistämään osallistumiskäytänteitä. Tässä puheenvuorossa esitelty Dotmocracy-prosessi on yksi näistä. Tähän mennessä saadut kokemukset ovat hyvin positiivisia. Kyseessä on kustannuksiltaan hyvin alhainen ja helposti opittava prosessi, joka tehostaa päätöksentekoprosesseja. Esimerkkinä käytetyssä maahanmuuttajien kansalaisraadissa Dotmocracy-prosessi tuotti tärkeitä näkemyksiä raadin julkilausuman laadintaa varten. Vastavasti opiskelijoiden world café -tilaisuudessa osallistujat pääsivät Dotmocracy-prosessin kautta ilmaisemaan näkemyksensä monista eri väitteistä, muodostaen näin kollektiivisen näkemyksen laajaan hyvinvointivaltion tematiikkaan. Näiden hyvien kokemusten innoittamina Dotmocracy-prosessin kokeilua tullaan jatkamaan syksyllä 2013 toteutettavassa neljässä eutanasiaan liittyvää päätöksentekoa käsittelevässä deliberatiivisessa kansalaisfoorumissa.¹⁰

Viitteet

- 1 Kirjoitus on osa Koneen Säätiön rahoittamaa ”Eutanasia yhteiskunnan päätöksentekoprosesseissa” -tutkimushanketta, Suomen Akatemian rahoittamaa Ihmisen Ääni -tutkimushanketta sekä Euroopan kotouttamisrahaston rahoittamaa SOLID-Voice -tutkimus- ja kehittämishanketta.
- 2 Deliberare = Käydä tarkkaa harkintaa ennen päätöksentekoa
- 3 Deliberaatioon osallistuvien henkilöiden mielipiteiden kehittyminen entistä vahvemiksi suhteessa heidän jo olemassa oleviin näkemyksiinsä.
- 4 ks. <http://dotmocracy.org>
- 5 Lomakkeet ovat ladattavissa osoitteesta: <http://dotmocracy.org/sheets>. Ne ovat vapaasti kopioitavissa ja jaettavissa.
- 6 Ks. <http://americaspeaks.org/democracy-lab/innovation/21st-century-town-meeting/>
- 7 ”Council for immigrants”. Tämä nähtiin jo olemassa olevaa Vaasan kaupungin maahanmuuttajaneuvostoa laajempänä toimielimenä.
- 8 Raatilaiset kokivat muun muassa sen ongelmallisena, ettei kv-opiskelijaa hyväksytä yliopiston kv-tuutoriksi.
- 9 Ks. <http://www.nifi.org/>
- 10 Foorumit toteutetaan osana Koneen Säätiön rahoittamaa kaksivuotista (2013–2014) tutkimushanketta ”Eutanasia yhteiskunnan päätöksentekoprosesseissa: Metadeliberaatiota oikeudesta hyväksyä tai kieltää avustettu kuolema Suomessa”

Kirjallisuus

- Carson, Lyn & Janette Hartz-Karp (2005). Adapting and Combining Deliberative Designs. Teoksessa John Gastil & Peter Levine (toim.). *The Deliberative Democracy Handbook*. Jossey-Bass: San Francisco, CA, 120–138.
- Carson, Lyn (2011). Designing a public conversation using the World Café method. *Social Alternatives* 30 (1), 10–14.
- Chambers, Simone (2003). Deliberative Democratic Theory. *Annual Review of Political Science* 6 (1), 307–326.
- Clifford, Stacy (2012). Making Disability Public in Deliberative Democracy. *Contemporary Political Theory* 11 (2), 211–228.
- Crosby, Ned & Doug Nethercut (2005). Citizens juries: Creating a Trustworthy Voice of the People. Teoksessa John Gastil & Peter Levine (toim.), *The Deliberative Democracy Handbook*. Jossey-Bass: San Francisco, CA, 111–119
- Diceman, Jason (2010). *Dotmocracy Handbook: A simple tool to help large groups find agreement*. Saatavilla 22.1.2013: <http://dotmocracy.org/handbook>
- Dryzek, John (2010). *Foundations and frontiers of deliberative governance*. New

- York, NY: Oxford University Press.
- Friedman, Will (2006). Deliberative Democracy and the Problem of Scope. *Journal of Public Deliberation* 2 (1).
- Fung, Archon (2003). Survey Article: Recipes for Public Spheres: Eight Institutional Design Choices and Their Consequences. *The Journal of Political Philosophy* 11 (3), 338–367.
- Mertaniemi, Ritva & Susann Sjöström (2012). *Maahanmuuttajien hyvinvointi ja työllisyys Vaasassa: Maahanmuuttajien kansalaisraadin loppuraportti*. Saatavilla 7.2.2013: http://blog.uwasa.fi/midcom-serveattachmentguid-1e24393e1e54858439311e2a4e7cddb47ceed86ed86/liite_2_solid_voice_maahanmuuttajien_kansalaisraadin_loppuraportti_17_12_2012.pdf
- Nabatchi, Tina (2012). Putting the “Public” Back in Public Values Research: Designing Participation to Identify and Respond to Values. *Public Administration Review* 72 (5), 699–708.
- Raisio, Harri & Pirkko Vartiainen (2011). *Osallistumisen illuusiosta aitoon vaikuttamiseen: Deliberatiivisesta demokratiasta ja kansalaisraatien toteuttamisesta Suomessa*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Sanders, Lynn M. (1997). Against deliberation. *Political Theory* 25 (3), 347–376.
- Sjöström, Susann & Ritva Mertaniemi (2012). *Maahanmuuttajien World Café 26.4.2012 Vaasassa: Tilaisuuden ja keskustelujen yhteenveto*. Saatavilla 7.2.2013: http://blog.uwasa.fi/midcom-serveattachmentguid-1e20c7165100e-020c7111e296d98f678587ec90ec90/world_cafe__raportti_final_2012_x.pdf
- Sunstein, Cass R. (2003). The Law of Group Polarization. Teoksessa Jim S. Fishkin & Peter Laslett (toim.). *Debating Deliberative Democracy*. Blackwell Publishing: Malden Ma, s. 80–101).
- Vartiainen, Pirkko & Harri Raisio (2012). *Riittääkö edustuksellinen demokratia? Politiikasta.fi-verkkolehti*. Saatavilla 22.1.2013: <http://www.politiikasta.fi/artikkelit/88-riittaaako-edustuksellinen-demokratia>